

Етапи формування української державності

Уроки історії

*Хто не знає свого минулого –
не вартий майбутнього».*

М. Рильський

**Ніхто нам не збудує держави,
коли ми самі її собі не збудуємо,
і ніхто з нас не збудує нації,
коли ми самі нацією не схочемо бути.
В. Липинський**

Події 1991 року і доля України

В 1991 році на політичній карті світу внаслідок розпаду СРСР з'явилося декілька нових держав.

Серед них і Україна отримала статус незалежного суб'єкту міжнародного права, 176-та за часом появи серед суверенних держав.

Чому ж точка відліку нашої суверенності 1991 рік?

Для цього треба звернутися до нашої історії, адже ніяка інша наука так повно не відображує шляху українського народу до своєї незалежної держави.

Основні етапи розвитку української державності

Про що свідчить історія

Повѣсть временныхъ лѣтъ

Ще в XI столітті автор «Повести временных лет» монах Нестор поставив за мету визначити:
«Откуда пошла русская земля, кто в Киеве первым стал княжить и как возникла русская земля?».

Нестор - літописець

Питання державотворення в Україні досліджено багатьма істориками, про це говориться на сторінках багатьох видань.

Про що свідчить історія

Археологічні пам'ятки свідчать про те, що предками українців були східні слов'яни.

Князь Олег

Беручи до уваги свідчення літописця, можна стверджувати: на території східних слов'ян утворилось Київське князівство. Завоювання Олегом Києва поклало початок історії держави Русь, якій пізніше історики дали назву Київська Русь.

IX століття – виникнення Київської Русі.

«Київська Русь є першою формою української державності».

М. Грушевський

Держава східних слов'ян

Чи можна стверджувати, що східні слов'яни мали свою державу? Так.

Володимир Великий

Златник Володимира Великого

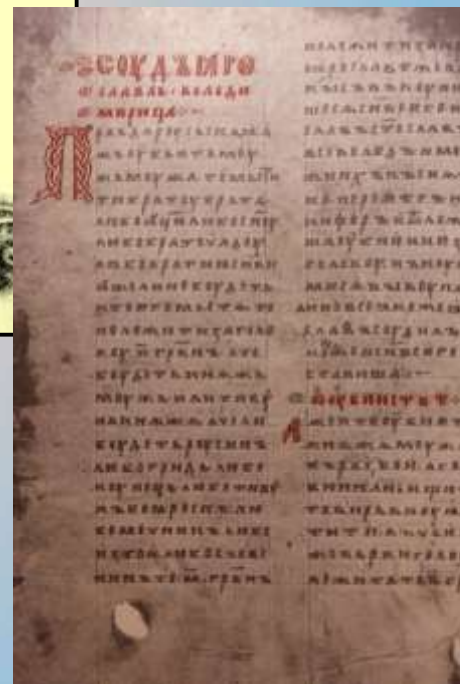
За часів Володимира Великого завершився процес формування державної території Русі, почали карбувати монети.

Ярослав Мудрий

В часи Ярослава Мудрого з'явилося перше зібрання писаних законів «Руська правда».

«А се есть правда рускаа»

Про що свідчить історія

Київська Русь була монархія. Великий князь київський зосереджував в своїх руках всю повноту законодавчої, виконавчої, судової та військової влади.

❖ Київська Русь в часи правління Володимира Великого, в центрі уваги діяльності якого був добробут володінь, а не загарбання земель, та Ярослава Мудрого досягла розквіту.

Штурм Києва монголо - татарами

❖ Але не змогла вистояти проти навали монголо-татар, бо втратила свою силу і могутність, розпавшись на окремі князівства.

Завершення першого етапу формування української державності

Саме про це говорить автор «Слова о полку Ігоревім»:

*«Потеряли потому что вы дедовскую славу!
Вы своими распрями начали приводить
неверных на землю Русскую».*

Русь зійшла з історичної арени, завершився перший етап формування української державності. Але при цьому всьому на її території сформувалася українська народність.

*Назва «Україна» вперше
вживається в Іпатіївському
літописі від 1187 року.*

Іпатіївський літопис

Галицько - Волинське князівство

❖ Подальшому розвитку українського державотворення значною мірою сприяло створення на заході сучасної України могутнього державно-політичного центру - Галицько-Волинського князівства.

❖ Воно виникло у 1199 р. завдяки об'єднанню князем Романом Мстиславовичем Володимира-Волинського та Галицького князівств, які наприкінці XI - на початку XII ст. відокремилися від Київської держави.

Роман
Мстиславович

Роман Мстиславович приймає
папських послів

Галицько - Волинське князівство

❖ Свого розквіту Галицько-Волинське князівство досягло за князя Данила Галицького , коли воно охопило 90 відсотків населення, що проживало тоді в межах нинішніх кордонів України.

Данило Галиицький

На думку М. Грушевського, саме Галицько - Волинське князівство було безпосереднім спадкоємцем політичних та культурних традицій Києва.

Про що свідчить історія

❖ Але попри все українську державність не вдалося зберегти. Про це свідчить подальша історія: українські землі опинились в складі Великого князівства Литовського, потім Речі Посполитої.

Друга половина XIV ст. - XV ст. — українські землі були в складі Великого князівства Литовського.

В XVI столітті українські землі ввійшли до складу Речі Посполитої.

"Люблінська унія". Я.Матейко.

Про що свідчить історія

- ❖ Важкі часи настали для українців: Люблінська унія значно погіршила становище українського народу, який був змушений боротись за свою віру, мову, освіту, можливість мирно вести господарство.
- ❖ І, як закономірна відповідь на це - козаччина, Запорізька Січ, як козацька республіка.
- ❖ В умовах, що загрожували існуванню українського народу, козацтво перетворилось в ту силу, що змогла захищати рідну землю від ворогів зберегти етнічну самобутність, створити власну державу.

Ілля Рєпін. Запорозжці

Українська козацька держава – Гетьманщина

❖ Другий етап формування української державності пов'язаний з подіями національно-визвольної війни під керівництвом Богдана Хмельницького, в ході якої було утверджено Українську козацьку державу – Гетьманщину.

Богдан Хмельницький

❖ В лютому 1649 р., звертаючись до польських послів в Переяславі, Хмельницький заявив: *«Правда то, что я маленький и незначительный человек, но Бог дал мне то, что я есть единовладелец и самодержец руський... Выбью из лядской неволи весь руський народ... Не останется ноги ни одного князя и шляхтянки здесь, на Украине...»*

Українська козацька держава – Гетьманщина

Гетьман в Києві. 1649 рік

❖ Були створені органи влади:

- законодавчої – козацька рада, а з часом Старшинська рада, що вибирала главу держави – гетьмана;
- виконавчої – Генеральний уряд на чолі з гетьманом;
- судової: сотенні суди, полкові та Генеральний військовий суд на чолі з гетьманом.

❖ Влада гетьмана поширювалася на землі Київського, Брацлавського, Чернігівського воєводств.

Гетьманщина в 1649 — 1654 роках

Доля Гетьманщини

Чи вдалось зберегти Гетьманщині свою самостійність на даному історичному етапі? На жаль, ні.

- ❖ Спочатку Переяславська Рада, Березневі статті 1654 року – Гетьманщина потрапила під протекторат Московської держави.
- ❖ Московські статті 1665 року фактично ліквідували економічну самостійність та автономію Гетьманщини.

І. Рєпін. Переяславська рада

- ❖ В подальшому - боротьба за гетьманську булаву, поділ Гетьманщини на Лівобережну та Правобережну, ліквідація Гетьманщини за Катерини II в 1764 році.

Гетьман Кирило Розумовський. Портрет XVIII століття

Про що свідчить історія

- ❖ З кінця XVII до кінця XVIII століття землі українські перебували в складі Російської держави та Речі Посполитої.
- ❖ З кінця XVIII до початку XX століття землі українські були в складі Російської та Австро - Угорської імперій.
- ❖ 20 –і роки XX століття – час відродження України як суверенної держави.

Державні одиниці періоду Національно-визвольних змагань 1917 – 1921 років були представлені:

Українською Народною Республікою періоду Української Центральної Ради;
Українською Державою періоду Гетьманату Павла Скоропадського;
Українською Народною Республікою часів Директорії;
Західноукраїнською Народною Республікою.

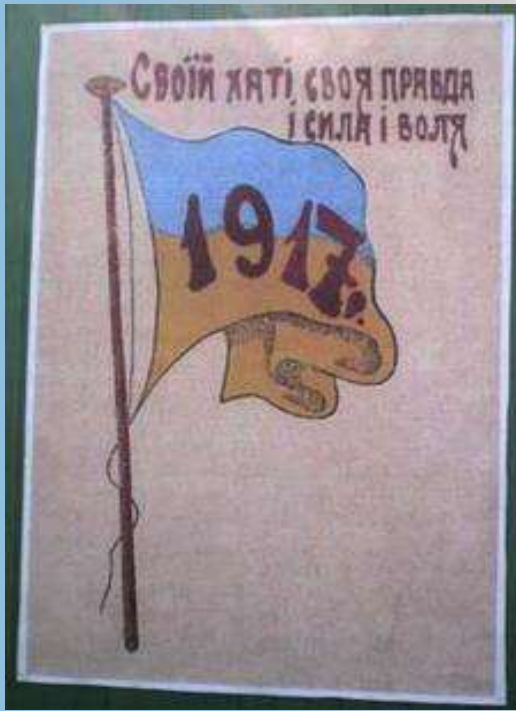
Окрім національних державних утворень у цей період тричі встановлювалася радянська (більшовицька) влада в Україні.

Мовою фактів

❖ Українська національно-демократична революція призвела до створення Центральної Ради, як органу представництва українського народу.

Голова Центральної Ради Михайло Грушевський

Плакат 1917 року:

«В своїй хаті своя правда і сила, і воля»

❖ 7 листопада 1917 року – проголошення III Універсалом Української Народної Республіки як автономної в складі Росії.

«...Віднині Україна стає Українською Народною Республікою. Не відділяючись від Російської Республіки й зберігаючи єдність її, ми твердо станемо на нашій землі, щоб уся Російська Республіка стала Федерацією рівних і вільних народів.»

Мовою фактів

- ❖ 9 січня 1918 року - проголошення IV Універсалом незалежності Української Народної Республіки

«Однині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого не залежною, вільною, суверенною державою українського народу...»

- ❖ 13 листопада 1918 року на землях західноукраїнських виникає Західноукраїнська Народна Республіка

- ❖ 22 січня 1919р. - Акт злуки УНР і ЗУНР.

Проголошення Акту Злуки українських земель на Софійській площі в Києві

Мовою фактів

❖ Україна 30 грудня 1922р. ввійшла як радянська соціалістична республіка до складу СРСР, формально федеративної держави, а фактично унітарної.

❖ Розпочалась епоха радянської України, Що закінчилася в 1991 році, яка істориками, учасниками та очевидцями цих подій оцінюється по різному. Але було б помилкою вважати, що після утворення СРСР українська державність припинила своє існування.

Так, форма української державності на цьому відрізку нашої історії нас не задовольняє. Так, - вона не самотійна, не незалежна... Але суть її Держави є, вона живе, вона зберігає в собі сили, які не дозволяють ворогам знищити її, які незримо тримають в собі ідею самотійності, що в сприятливий момент вибухнуть, щоб звершити її.

В. Винниченко

Проголошення незалежності України

Ідея самостійності держави стала реальністю 24 серпня 1991 р., коли в результаті серпневих подій в СРСР Верховна Рада України прийняла Акт проголошення незалежності України.

«...Здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної республіки урочисто проголошує незалежність України та створення самостійної української держави – України».

Проголошення незалежності України

Мітинг на Софійському майдані
на підтримку Всеукраїнського
референдуму про проголошення
Незалежності України.
Київ. 1991 рік.

Це історичне рішення Верховної Ради
було підтверджено волею українського
народу через референдум від 1 грудня
1991 р., який сказав своє рішуче «ТАК»,
«соборній суверенній Україні - бути». Це
була воля понад 90% громадян України.

Україна сьогодні

Україна сьогодні – незалежна, суверенна держава.

Збулись слова великого Кобзаря:

“І оживе добра слава,
Слава України,
І світ ясний, невичірній
Тихо засіяє...”

Але, на жаль, не втратили своєї актуальності і такі слова геніального сина українського народу:

“Обніміться ж, брати мої,
Молю вас, благаю!”

Післямова

Україно! Ти для мене диво!
І нехай пливе за роком рік,
Буду, мамо горда і вродлива,
З тебе дивуватися повік.

В. Симоненко

*«Пізнай свій край... себе,
свій рід, свій нарід, свою
землю – і ти побачиш свій
шлях у життя...» -*

ці мудрі слова відомого
філософа Г. С. Сковороди, що
пролунали більш як 250 років
тому, не втратили актуальності
і сьогодні, в ХХІ столітті.

Отже, нам варто замислитись
над словами: *«Хто не знає
минулого – той не вартий
майбутнього».*

Дякую за увагу.